

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum Deus sit subiectum Theologiæ. artic. 3 [i. e. 5]. disput. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

ARTICVLVS VII.

Vtrum Deus sit subiectum Theologiae.

DISPVATIO I.

Varia doctrina sententia de subiecto Theologiae.

DE subiecto Theologiae varia admodum sunt doctorum sententia. Quidam enim asserunt, esse res & signa, vt Magister 1. Sententiarum d. 1. affirmare videtur: nomine signorum intelligens cum Augustino lib. 1. de doctrina Christiana capite 2. non signa doctrinalia, vt sunt voces, & scripta, sed res, quae symbola sunt aliarum rerum, siue res ipsas, quas quidem significant, efficiant, vt sacramenta nouae legis, quae gratiam efficiunt quam significant: siue illas non efficiant, quo pacto figure veteris testamenti mysteria noui significabant. Alij vero dicunt esse actum meritorium, aut Deum sub ratione saluatoris. Alij Deum sub ratione glorificatoris. Alij opera reparationis. Alij Christum. Alij Christum caput cum membris Ecclesiae. Has omnes, atque alias sententias videre poteris apud Marfilium in 1. q. 2. art. 5. & apud nonnullos alios.

1. Conclusio. Deus quia subiectum attributionis Theologiae.

Hac tamen de re est prima conclusio. Deus quia Deus, subiectum est attributionis Theologiae. Haec est Diui Thomae in hoc loco, Scoti 3. quaest. Prologi, Richardi quaest. 6. & quorundam aliorum. Probatur primo, quia id est subiectum attributionis cuiusque scientiae, cuius cognitio potissimum intenditur in ea scientia, & ad quod caetera, quae in ea considerantur, attributionem habent: verum cognitio Dei, attributionumque diuinorum potissimum intenditur in hac scientia: (si ad finem scientiae intimum, propriumque spectes) vnde à *Deo*, quod est Deus, tamquam à principali obiecto, cuius cognitio in ea vel maxime intenditur, Theologia dicta est, caeteraque de quibus in ea agitur, considerantur per attributionem ad Deum, quatenus scilicet vel ab eo per creationem emanant, vel ab eodem gubernantur, & ad ipsum, vt ad vltimum finem, per propria & accommodata media tandem reducuntur. Haec verò, quae Theologus considerat per attributionem ad ipsum Deum, etiam quodam modo ipsum Dei nomen *Dei*; innuit. Vt enim Clemens Alexandrinus ad finem 1. libri Stromatum, & Damascenus 1. libro fidei orthodoxae capite 1. 2. adnotarunt, Deus *Dei*; dictus est, *κατα τὸν θεόν*, hoc est, ab expositione, ordine, & administratione, rerum videlicet omnium: ergo Deus, quia Deus, est obiectum attributionis Theologiae. Dixi, si ad finem scientiae in se spectes: quoniam finis addiscentis debet esse perfecta cognitio Dei Optimi Maximi, vt eum religiosius colat, ardentius diligit, & praecipua eius diligentius obseruet, vnaque omnes melius comprehendat, quibus ad Deum peruenire possit: quem etiam ad finem dicebamus articulo 4. Theologiam à Deo fuisse reuelatam. Vnde non mirum est, si Scriptura sacra plus in moribus hominum componendis, in ostendendaque via, qua ad beatitudinem peruenitur, quam in tradenda cognitione Dei secundum se immoretur: quod fuit Durando qu. 5. Prologi occasio existimandi, non Deum, sed opus meritorium esse subiectum attributionis Theologiae. Secundo, subiectum visionis beatificae, Theologiae ve beatorum, est subiectum fidei atque Theologiae nostrae, quia fidei & Theologiae nostrae succedit visio beatifica, iuxta illud 1. ad

Dei nomen vnde dicitur.

A Corinth. 13. *Cum venerit, quod perfectum est, euacuabitur quod est ex parte*, tunc enim videbimus, quod nunc per fidem ineuidenter cognoscimus: sed subiectum visionis beatificae est Deus, quia Deus: ergo subiectum fidei & Theologiae nostrae erit etiam Deus, quia Deus est.

Obyicitur aduersus conclusionem. Primo.

Sed aduersus hanc conclusionem obicitur aliquis. Primo, si Deus, quia Deus, esset subiectum Theologiae nostrae & Beatorum, sequeretur Theologiam nostram non distingui specie à Theologia Beatorum, quod tamen est aperte falsum: non ergo vtriusque Theologiae idem subiectum esse potest. Prior consequentia patet, quia scientiae per obiecta specie distinguuntur: quare, si idem est obiectum vtriusque, non distinguuntur specie.

Secundo.

Secundo, sequeretur tam nostram Theologiam, quam Beatorum esse infinitam: & patet sequela, quia tanta est scientia in cognoscendo, quantum est obiectum: cum ergo Deus, quia Deus, sit infinitus, fit, vt si is sit obiectum vtriusque Theologiae, vtriusque sit infinita.

Tertio.

Tertio, sequeretur omnia, quae de Deo ratione diuinae essentiae cognosci possunt, cadere sub Theologiam nostram aut Beatorum: consequens tamen est falsum: ergo & id ex quo sequitur. Consecutio probatur, quia scientia extendit se ad omnia quae cognosci possunt de suo subiecto attributionis: falsitas verò consequentis sic ostenditur, quoniam cum Deus per suam essentiam cognoscat non solum infinita, sed omnia absolute, etiam possibilis, sequeretur, sub Theologiam nostram, aut Beatorum, cadere non solum infinita, sed omnia absolute, etiam possibilis.

His rationibus Argentinas quaest. 1. Prologi, & Gregorius quaestione 4. contendunt cum suo Aegidio Romano, Deum, quia Deus, non esse subiectum Theologiae, sed sub quadam ratione speciali, nimirum sub ratione glorificatoris, vt Aegidius sentit.

Ad 1.

Ad primum nihilominus neganda est prima consecutio, & ad probationem dicendum, scientias non distingui specie per obiecta, quo ad rationem, quae scitur, & quae proprie est subiectum attributionis, sed quoad rationem sub qua res scitur. Vnde quia in Deo alia, atque alia distincta est ratio cognoscibilis, quatenus nimirum vel lumine rationis naturalis, vel diuinae reuelationis, vel gloriae, vel denique ipso increato lumine menti diuinae adaequato cognosci potest, fit, vt Metaphysica, Theologia nostra, Theologia Beatorum, atque scientia diuina specie inter se distinguantur, esto harum trium posteriorum subiectum attributionis sit Deus, secundum se spectatus.

Ad secundum neganda est consecutio. Ad probationem dicendum, illud esse verum, quando per scientiam comprehenditur obiectum, cognoscitur quantum ex se est cognoscibile, quod neque Theologiae nostrae, neque Theologiae Beatorum, comparatione Dei, conuenit.

Theologia nostra, Theologia beatorum, scientia diuina & metaphysica, licet sint de eodem attributionis subiecto, qua ratione specie distinguuntur.

Ad tertium, si consequens intelligatur de cognoscibilibus quocumque lumine, etiam diuino, vs argumento intenditur, neganda est consecutio. Ad probationem dicendum est, vnamquamque scientiam solum se extendere ad ea cognoscibilia, quae in suo subiecto ex lumine quo procedit, cognoscere potest. Vnde quia Theologia nostra procedit ex lumine diuinae reuelationis solum se extendit ad ea, quae deducuntur ex reuelatis: & Theologia Beatorum, quia procedit ex lumine gloriae, solum se extendit ad ea, quae eodem lumine conspici possunt,

quæ eò plura, aut pauciora erunt quò lumen ma-
ius, vel minus fuerit.

*Aliter ad-
uersus con-
clusionem
obijetur.*

Aduersus tamen eandem conclusionem poterit
in hunc modum aliquis obiicere. Idem est obie-
ctum Theologiae nostræ & fidei, vt hoc loco affir-
mat Diuus Thomas: sed fidei obiectum formale
est diuina reuelatio, seu Deus, vt reuelans, aut afir-
mans aliquid: Deus verò, vt Deus, tantum est ob-
iectum materiale principale. Vnde Diuus Thomas
2.2. quaestione 1. articulo 1. inquit, obiectum for-
male fidei esse veritatem primam, seu Deum vt re-
uelantem: Deum autem, vt Deum, esse obiectum
materiale principale: ergo Deus, vt Deus est, non est
subiectum attributionis formale Theologiae, sed
materiale, principale: formale verò est diuina re-
uelatio.

Confirm.

Confirmatur idem, quoniam in Prologo sen-
tentiarum, articulo 4. docet, subiectum Theo-
logiae esse ens diuinum cognoscibile per inspi-
rationem.

*De D. Tho-
ma circa sub-
iectum ma-
teriale &
formale fidei
& Theologiae
explicatur.*

Propter propositum argumentum censent quid-
dam de mente Diui Thomæ, Deum, vt Deum, so-
lum esse subiectum materiale principale fidei &
Theologiae viatorum: formale verò esse diuinam re-
uelationem.

Hac tamen de re subiicitur secunda conclusio.
Deus, vt Deus, est subiectum formale attributio-
nis, tamquam id de quo aliquid cognoscitur aut
scitur, siue per Theologiam, siue per fidem. At-
que hæc est vera mens Diui Thomæ hoc loco. Pro-
posita conclusio probari potest, primò, quia licet di-
uina reuelatio sit ratio ex parte obiecti immediata,
à qua fideles inuentur ad assentiendum per fidem
rebus reuelatis, mediata verò comparatione Theo-
logi, qui ex ea etiam, intermedio fidei assen-
su, mouetur ad assentiendum Theologico assen-
sui rebus, quæ ex reuelatis euidenter deducun-
tur: neuter tamen assensus attingit ipsam reuelatio-
nem, sed ille proximè rem reuelatam, hic rem,
quæ ex reuelatis euidenter deducitur: assentimur
enim Deum esse trinum & vnum, moti ex eo, quòd
Deus id reuelauerit: assentimur verò in Chri-
sto esse duas voluntates, adducti ex eo, quòd iu-
dicamus euidenter deduci ex immediatè reuela-
tis. Si ergo loquamur de subiecto formali attri-
butionis, quod cognitione ipsa attingitur per assen-
sum fidei, aut Theologiae, non est diuina reue-
latio, sed Deus ipse, in quo sunt præcipuæ res re-
uelatæ, & ad quem cætera reuelata attributionem
habent.

Secundò, eodem modo diuina reuelatio est ob-
iectum formale fidei, & Deus, vt Deus, est obiectum
materiale, quo medium demonstrationis est obie-
ctum formale, & conclusio, cui assentimur, obie-
ctum materiale, vt auctor est Diuus Thomas 2.2.
quaestione 1. articulo 1. sed medium demonstra-
tionis non ita est obiectum formale assensus conclu-
sionis, quali sit id, cui assentimur, sed solum est ratio
mouens ad assentiendum conclusioni: ergo diuina
reuelatio non est obiectum formale, tamquam id
quod scitur aut cognoscitur per reuelationem, sed
Deus, vt Deus.

*Tertia con-
clusio.
Qua ratione
diuina reue-
latio appel-
lari possit sub-
iectum seu ob-
iectum for-
male fidei ac
Theologiae.*

Tertiò, id est subiectum attributionis formale,
tamquam id de quo aliquid scitur, cui conueniunt
attributa quæ per proprias rationes à scientia pro-
bantur: sed attributa, quæ ita probantur à Theolo-
gia, conueniunt Deo, qua ratione Deus est, non
verò quæ reuelator est, vt esse æternum, esse im-
mutabilem, &c. ergo Deus, vt Deus, est subiectum
formale attributionis Theologiae, tamquam id, de

A quo aliquid scimus, & non Deus vt reuelator existit.

Tertia conclusio. Diuina reuelatio appellari po-
test subiectum, aut obiectum formale fidei & Theo-
logiae viatorum, Deus verò, quæ Deus est, quodam
modo dici potest subiectum materiale, quatenus
diuina reuelatio est ratio ex parte obiecti & medium
ad assentiendum mouens, immediatè quidem per
fidem, mediatè verò per Theologiam. Itaque est ob-
iectum non assensum terminans, sed ad assensum
mouens: non secus ac medium demonstrationis est
obiectum, non quidem terminans assensum conclu-
sionis, sed ad eundem mouens, atque inducens:
atque, si placet, non multo aliter, ac lumen dici so-
let à plerisque: obiectum formale eius notitia, qua
videtur color: non ex eo tamen, quòd terminet no-
titiã coloris, sed quòd sit ratio ex parte obiecti se
habens vt colores visu percipiuntur. Atque hoc tan-
tum docere voluit Diuus Thomas 2.2. loco citato,
& ad eundem sensum exponendi sunt cæteri do-
ctores, qui diuinam reuelationem esse obiectum
formale fidei, aut Theologiae viatorum assenserant.

*Deus quæ
Deus, obie-
ctum mate-
riale.*

Ad argumentum ergo pro contraria parte pro-
positum, concessa maiori propositione, ad minorem
dicendum est, diuinam reuelationem esse obiectum
formale mouens ad assensum (nec aliud voluisse
Diuum Thomam 2.2. loco citato) non terminans
assensum, de quo sermone instituit hoc loco, quod
proprie est subiectum attributionis. Vnde 2.2. loco
citato perinde asserit, Deum, vt Deum, esse obie-
ctum attributionis fidei, & subinde Theologiae,
quomodo medicæ artis subiectum est sanitas, ad
quam cætera, quæ à medicis considerantur, attributi-
onem habent.

*Ad argumẽ-
tum contra-
riæ partis.*

Ad confirmationem dicendum est, Diuum Tho-
mam, vel hoc loco mutasse sententiam, vel certè eo
loco voluisse tradere obiectum adæquatum, vt vo-
cant: ibidem namque in responsione ad primum
apertè innuit, Deum, vt Deum, subiectum esse attri-
butionis.

*Ad confirma-
tionem.*

DISPUTATIO II.

Vtrum subiectum scientiæ virtute continere de-
beat omnes scientiæ veritates.

SCOTUS q. 3. Prologi asserit, subiectum scientiæ
virtute continere debere omnes veritates, quæ
per habitum scientiæ de tali subiecto sciri pos-
sunt: cum enim passionis, vt ait, emanent ex natu-
ra subiecti, virtute in eadem continentur, vt apti-
tudo ad ridendum in natura humana: quare censet,
subiectum virtute continere tam veritates imme-
diatas, quæ sunt prima principia, quam mediatas,
quæ ex eisdem principiis deducuntur. Verùm quia
aliæ passiones emanat à naturis genericis, vt à natu-
ra animalis, & plantæ, aliæ ab specificis, vt à natura
hominis vel equi, &c. passiones verò vnus speciei
non continentur virtute in alia specie, neque passio-
nes inferiorum continentur virtute in superiori-
bus, nec enim passiones equi continentur virtute
in homine, aut conuersim, neque passiones hominis
aut equi in animali in commune, vult ipse Scotus,
tot esse habitus scientiæ specie distinctos, quot
sunt species rerum, à quibus primò passiones e-
manant: quare affirmat, aliam specie esse scien-
tiam de animali in commune, & aliam de homi-
ne, & aliam de equo, &c. vnicum specie tamen
constituit habitum, quo sciantur omnes passiones
quæ emanant primò ab vna aliqua specie, siue ex
manent ordine quodam, nimirum, vna ex aliis
sue

*Scoti senten-
tia circa ve-
ritatem ac
distinctionem
specificarum
scintiarum, &
quid scientia
sit.*